

Anadil üzerine

Faiz Cebiroğlu*

Dil tartışmaları sürüyor. Dil tartışmaları, anadilin yasaklandığı ülkede, Türkiye’de sürüyor. Diller mozaiği Türkiye’de bu tartışmalar; beraberinde, insanlık tarihi için, utanç verici örnekler de bırakıyor: Sur Belediye Başkanı Sayın Abdullah Demirbaş’ın görevden alınması bunun bir

örneğidir.

Sayın Abdullah Demirbaş ne yapmıştır?

Abdullah Demirbaş, Türkiye’deki “resmi dil” söylemleri dışında görüş beyan etmiştir: çok dillik ve anadilde eğitim hakkını, savunduğu için, “suç(!)” işlemiş ve görevinden alınmıştır.

Sayın Demirbaş, her insanın hakkı olan anadilde eğitim hakkını savunduğu için, “suç” işlemiştir!

İşte böyle, ne yazık ki, Türkiye gibi ülkelerde, bu konuda şaka dahi edilemez. Bunun suçu büyüktür: Vatan hainliği ve vatan bölücülüğüdür!

21. yüzyılda, Türkiye’de, böylesi ilkelikler devam ederken; dünyanın büyük bir coğrafyasını oluşturan halklar, iki, üç veya daha fazla dil konuşmakta; bu dillerle insanlığın geleceği için büyük zenginlikler yaratmaktadırlar. 7 bine kadar dilin konuşulduğu dünyamızda, insanlar dil öğrenmek ve dillerini yaşatmak için, büyük bir uğraş vermektedirler. Dil öğrenme yanında, tek tek ülkelerde kullanılan lehçeleri korumak için, büyük çabalar da gösterilmektedir.

Türkiye’deki “resmi dil, resmi ideoloji” söylemlerin aksine halklar, dünyayı, dille, kelimelerle fethedeceklerine inanmaktadırlar. Dil ve farklı dillerin varlığı, kendileri için büyük bir zenginlik olduğunu bilmektedirler.

Bir düşünün, Nijerya’da 400 dil, yeni Guinea’da ise 700 dil günlük yaşamda kullanılmaktadır. Keza, dünyanın bir çok ülkesinde, hem resmi dile, hem de anadile eşit oranda önem verilmekte; dünyanın bir çok ülkesinde, birden fazla resmi dil de kullanılmaktadır. Bunlar üzerinde, daha önceleri yazdım. Bunlar üzerine değişik gazete ve dergilerde görüşlerimi belirttim. Bunları “tekrar” hatırlatmakta yarar görüyorum.

Hem dillerin, hem de beyinlerin ezilmek istendiği bir Türkiye’de, bu konular üzerinde sürekli durmak ve bunları bıkmadan “tekrarlamak” en ahlaki ve dik bir duruştur.

Anadilde eğitim hakkını engellemenin bir insanlık ayıbı olduğunu “tekrar” ve “tekrar” söylemek, en insani bir duruştur. Bu bağlamda, daha önceleri yazdıklarımı tekrarlamak zorundayım:

Bir: Belçika’da, Fransızca, Almanca ve Flamanca olmak üzere üç resmi dil kullanılmaktadır.

İki: İsviçre’nin üç resmi dili vardır: Almanca, Fransızca ve İtalyanca’dır.

Üç: Finlandiya’nın, iki resmi dili vardır: Fince ve İsveççe.

Dört: Büyük Britanya ya da Birleşik Krallık (İngiltere, İskoçya, Galler ve İrlanda) ’da resmi dil diye bir şey yoktur. Herkes kendi dilini kullanıyor.

Beş: Danimarka’da yaşayan 50 bin kadar Alman azınlığı, Almanca eğitim almakta; keza Almanya’da yaşayan Danimarka azınlığı hem Danca hem de Almanca dili ile eğitim almaktadırlar.

Altı: Danimarka’ya bağlı Faroe adaları. Burada yaşayan 46 bin kişiye hem resmi Faroe dili ile hem de Danca dili ile eğitim verilmektedir.

Biliniyor, dil ve dillerin varlığı ülke için, insanlık için bir zenginliktir. Buradaki zenginlik, toplumsal yaşamın bir çok yönünü kapsar: siyaseti, kültürü, sanatı, ideoloji gibi yönleri içerir. Unutmamak gerekiyor; üst yapı gibi alanlarda yaratılan tüm bu değerler, hep dil çeşitliliği ve zenginliği ile oluştu / oluşuyor.

Bunun farkında olan dilbilimcileri, “dilleri yaşatmak ve ölümden kurtarmak” için, yeterli olmasa dahi, bazı girişimlerde bulunmaktadırlar. Örnek olsun, Kanada, Kızılderili ve Eskimo dillerini korumak için çalışmalar yapılmaktadır. Böylesi girişimler, sevinçtir. Onur vericidir. Böylesi çalışmalar, insan diline ve kimliğine verilen büyük saygı ve değer ifadelidir.

Dünyanın bir çok ülkesinde, böylesi anlamlı ve önemli çalışmalar yapılırken; dünyanın bir çok yerinde, “dilleri yaşatmak ve ölümden kurtarmak” için faaliyetler yürütülürken; ne acıdır ki, Sur Belediye Başkanı Sayın Abdullah Demirbaş, “çok dilli bir Belediye” anlayışına sahip olduğunu beyan ettiği için, hem görevden alınıyor, hem de “vatan hainliği” ve “vatan bölücülüğü” ile suçlanıyor!

Peki yaşadığımız bu 21.yüzyılda bundan daha büyük bir ilkelik olur mu?

Dünyanın değişik ülkelerinde, insanlar dillerle, kelimelerle dünyayı fethederken, çok dilli Anadolu’da bu hakkı istemek nasıl suç olabilir?

Burada asıl suç ve ayıp olan, insan dilinin, aynı anlama gelmek üzere insan kimliğinin kaybolmasına seyirci kalmaktır. Burada suçlu olan, insanları böylesi bir zulümle karşı karşıya bırakmaktır. Bu bağlamda soru şu:

Türkiye’de, dilbilimcileri varsa, anadilde konuşma, yazma ve kendini ifade etme özgürlükleri elinden alınmış insanlara neden sahip çıkmıyorlar?

Türkiye’de, dilbilimcileri varsa, ne yapıyorlar? Neyle uğraşıyorlar?

Anadilinden yoksunluk ve bu dille kendini ifade etmemenin insanlarda yarattığı olumsuz psikolojik özelliklerde var. Onun için aynı soruları, Türkiye’deki psikologlara da sormak gerekiyor. Onlarda biliyor veya bilmesi gerekiyor, insanlar, anadili aracılığı ile çevresini anlar ve duygularını ifade eder. İnsanlar, anadili ile düşünür, bu dille rüya görür. Bu dille kendini, kimliğini ifade eder. Bu dilden yoksun olan insan, ne yazık ki, kendini de öğrenemez. Zira, insanın kendini tanıması ve bilmesi anadili aracılığı ile oluyor. Çünkü dil, insanın kimliğidir.

Dil, insanın kimliğidir.

Kimlik, ben kimim? Ben neyim? Kime aitim? Sorularına verilen cevaptır. Dilin bir yanı kimlik, diğer yanı da kültür oluyor.

Kültür, norm ve gelenekler çocuğa anadili aracı ile verilir. Anadili ile çocuk, kendi kimliğini ve kültürünü geliştirir, anlar; bu dille çocuk, “güvenlikli” bir kimlik elde eder.

Ama ne acıdır ki, bu böyle olmasına rağmen, Türkiye’de, bu gerçekliğe gözlerini kapatan, bazı eğitimci, dilbilimcisi ve psikologlar da bulunmaktadır. Anadilin kaybolmasına ses çıkarmayan bu sözümona eğitimci ve psikologların, aslında büyük bir “insanlık suçu” ve “insanlık ayıbı” işlediklerini, onlara iletme ve bildirme gerekiyor. Onları “kınamak” ve sürekli “uyarmak” gerekiyor!

Yıllardır, “resmi dil – resmi ideoloji” ses çıkarmamanın toplumda, insanlar arasında, Anadolu halkları arasında yarattığı, “ilkel ırkçılık” ve “inkârcılık” durumu vardır. Bunu da belirtmekte yarar var. Anadilleri Türkçe olmayanlar bu durumu çok iyi biliyor. Genellemen yapmıyorum. Ama Kürtlere, “dağ Türkü”, Araplara da, hâlâ, “Arap fellahı” dendiği bir ülkede yaşadık, yaşıyoruz. Bütün bunlara karşılık, ne etnik kökenimiz, ne de etnik anadilimiz kabul gördü. Ama etnik köken üzerinde başka halkları aşağılamak, ve hor görmek hiç durmadı. Durmuyor. Bir yandan “Herkes Türktür!” demek, diğer yandan, etnik kökenleri yüzünden halkları aşağılamak! Ne yazık ki, “resmi dil – resmi ideolojinin” bir sonucu da bu olmuştur. İnsan sormadan edemiyor:

Türk + Kürd, nasıl Türk oluyor?

Türk + Arap, nasıl Türk oluyor?

Kürd + Arap, nasıl Arap oluyor?..

Bu sorular, dil için de geçerlidir. Bu bağlamda:

Türkçe + Kürtçe, nasıl Türkçe oluyor?

Türkçe + Arapça, nasıl Türkçe oluyor?..

Evet, bir yandan “herkesi Türkleştirmek”, diğer yandan, insanları, halkları etnik kökeni vesilesiyle aşağılamak,

hor görmek!

Örnekler çoktur. Kendimden bir örnek vereyim:

Anadilim arapçadır. Hatay, Antakya’lıyım. 6 yaşında Türkçeyi öğrenmeye başladım. Doğal olarak, Türkçeyi “Arapça aksanıyla” konuşuyorum. Hiç unutmam, yıllar önce, ilk kez, İstanbul’a Üniversite Giriş İmtihanlarına katılmak için gitmişim. Bu iki günlük, ilk İstanbul gidişimde, “Arapça aksanımdan” dolayı bana söylenenler karşısında “şoke” olduğumu, hayrete düşüğümü, yıllar sonra, şimdi itiraf ediyorum. Bir düşünün, “Arapça aksanımdan” dolayı, belki on kez, “Arap fellahı” diye sözlü tacizle karşı-karşıya kalmışım. Sürekli soruyor ve tartışmalara giriyordum: “Arap fellahı” olmak niye ayıp olsun, diye. Kimse yanıt vermiyordu. “Fellah” sözcüğünün anlamını dahi bilmiyorlardı. Ama Arapça aksanımdan dolayı, beni aşağılamak ve hor görmek için, “Arap fellahı” diye sözle taciz ediliyordum. Oysaki, “fella” sözcüğü arapçadır, “toprağı süren, işleyen çiftçi” demek. Peki, Arap fellahı olmak, “ayıp” oluyorsa, Türk fellahı olmak, neden “ayıp” olmasın?..

Örnekleri çoğaltmak istemiyorum. Buradaki amacım, insan yaşamından “bazı paradokslara” dikkat çekmek içindir. Böylesi durumları yaratan, hiç kuşkusuz, “resmi dil, resmi ideoloji” politikasıdır. Böylesi anlamsız ve gereksiz insan bakışını yaratan, hiç şüphesiz, renkli, çok dilli Anadoluluların görmezden kaynaklanmaktadır. Ne yazık ki, bu red ve inkâr, insanları tersyüz etmiş, bizlere görmemeyi ve düşünmemeyi öğretmiştir. Bu, budur...

Evet, sizlerde biliyorsunuz; böylesi konular üzerine sürekli duruyorum; dilin pedagojik, sosyolojik ve psikolojik yönlerine işaret ediyorum. Yazdıklarım kimilerine göre “ağır” gelebilir; bunun da fakındayım. Ama bunu yapmamın haklı nedenleri vardır. Zira yıllardır, “resmi dil, resmi ideoloji” bakış açısıyla alınan “siyasi tedbirler” bizleri kaynaştırmaya değil, ayırtırmaya yarandırmıştır... Bu yüzden, bu konular üzerinde duruyorum; bu yüzden, Türkiye’de “dil, anadili ve birden fazla dilli” olmanın anlam ve önemi kavranmalı; bu alanda yaratılan “insanlık ayıbını” hiç gecikmeden ortadan kaldırmalıyız, diyorum. Bu yüzden, Anadolu’da değişik etnik kökene sahip olan herkes, kendi anadilinde duygularını ifade etmeli, eğitim ve öğretimini yapabilmeli ve kimliğini yükseltmelidir, diyorum!

Kardeşliğin ve birbirine güvenmenin ilk adımı buradan geçiyor.

Dilimize ve kimliğimize sahip çıkalım.

Anadilde eğitim ve öğretim hakkını, destekleyelim!

*Pedagoji uzmanı